

PRESUDA SUDA

7. studenoga 1985. (*)

„Izvanugovorna odgovornost – Zaštita identiteta informatora – Zastara”

U predmetu 145/83,

Stanley George Adams, kojeg zastupaju D. Vaughan, *QC*, i C. Prout, *barrister*, Middle Temple, London, koje su ovlastili Denton Hall, Burgin i Warrens, *solicitors*, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourg, pri odvjetničkom uredu P. Berna, 16 A, boulevard de la Foire,

tužitelj,

protiv

Komisije Europskih zajednica, koju zastupaju N. Koch, pravni savjetnik, i K. Banks, članica njezine pravne službe, u svojstvu agenata, uz asistenciju J. Levera, *QC*, Gray's Inn, London, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourg, u službenim prostorijama G. Kremlisa, člana pravne službe Komisije, zgrada Jean Monnet, Kirchberg,

tuženika,

povodom postupka na temelju članka 178. i članka 215. drugog stavka Ugovora o EEZ-u,

SUD,

u sastavu: Mackenzie Stuart, predsjednik, U. Everling, K. Bahlmann i R. Joliet, predsjednici vijeća, G. Bosco, T. Koopmans, O. Due, Y. Galmot i T. F. O'Higgins, suci,

nezavisni odvjetnik: G. F. Mancini,

tajnik: H. A. Rühl, glavni administrator,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 11. srpnja 1985.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjevom podnesenim tajništvu Suda 18. srpnja 1983. Stanley George Adams podnio je na temelju članka 178. i članka 215. drugog stavka Ugovora o EEZ-u tužbu protiv Komisije Europskih zajednica radi naknade štete koju je navodno pretrpio kao posljedicu nezakonitih radnji ili propusta Komisije ili njezinih službenika u obavljanju

njihovih službenih dužnosti, što je među ostalim dovelo do njegova uhićenja, pritvora i osude u Švicarskoj.

- 2 Radnje i propusti koji su prema tužitelju doveli do navodne štete uključuju osobito:
  - otkrivanje, u različitim prilikama te protivno obvezi čuvanja tajnosti informacija i dokumenata koji su omogućili utvrđivanje tužitelja kao izvora informacija na temelju kojih je Komisija njegovom bivšem poslodavcu, švicarskom društvu Hoffmann-LaRoche, odredila novčanu kaznu zbog određenih protutržišnih praksi;
  - činjenicu da nije bio obaviješten o mogućnosti da se zbog kaznenog postupka koji su protiv njega pokrenula švicarska tijela vlasti zbog njegovih aktivnosti kao informatora Komisije obrati Europskoj komisiji za ljudska prava.

U svojem odgovoru tužitelj prigovara i da ga Komisija nije upozorila na rizike povezane s njegovim povratkom u Švicarsku.

- 3 Sud je u dogovoru sa strankama odlučio da će postupak u prvoj fazi ograničiti na pitanja postojanja odgovornosti i možebitne zastare tužbe.

Događaji koji su doveli do spora

- 4 Tužitelj, koji je tada bio zaposlenik švicarskog društva Hoffmann-La Roche & Co. AG (u daljnjem tekstu: društvo Roche), Bazel, poslao je 25. veljače 1973. povjereniku za tržišno natjecanje pismo u kojem je opisao niz protutržišnih praksi društva Roche. U tom pismu, naslovljenom „Osobno i povjerljivo”, tužitelj je objasnio da je još uvijek zaposlen u društvu Roche, ali da ga oko srpnja 1973. namjerava napustiti i u Italiji, u blizini Rima, pokrenuti vlastiti posao s mesom. Svoje je pismo zaključio sljedećim riječima:

„Molim Vas da moje ime ne povezujete s ovom stvari. Ostajem Vam, međutim, u cijelosti na raspolaganju za sve dodatne informacije i pisane dokaze o svim točkama navedenima u mojem pismu. Osim toga spremam sam u svakom trenutku razgovarati s Vašim pomoćnicima ili Vama osobno o svim točkama i u tu svrhu prema potrebi zrakoplovom doći u Belgiju ili Rim. Osim toga, nakon što oko srpnja 1973. napustim društvo Roche, bio bih čak spreman pojaviti se pred bilo kojim sudom kako bih pod prisegom potvrdio točnosti svojih izjava. Nadam se da ćete mi uskoro javiti kako bih Vam još mogao biti od pomoći ...”

- 5 Nakon pisanog odgovora g. Schliedera, tadašnjeg glavnog direktora Glavne uprave za tržišno natjecanje (GU IV) Komisije, od 26. ožujka 1973., tužitelj je 9. travnja 1973. u Bruxellesu imao sastanak s dvama službenicima Komisije, gospodom Carisijem i Rihouxom. Tijekom tog razgovora tužitelj je dao Komisiji određene dodatne informacije o aktivnostima društva Roche. Nadalje, u travnju i srpnju 1973. poslao je Komisiji fotokopije brojnih internih dokumenata društva Roche, uključujući 14 podsjetnika na temu upravljanja („management information”) kao i pismo predsjednika društva Roche njegovim direktorima.
- 6 Pismom od 21. srpnja 1973. tužitelj je obavijestio Komisiju da će u društvu Roche ostati do kraja listopada 1973. Društvo Roche je stvarno napustio 31. listopada 1973. te se 1. travnja 1974. sa ženom i djecom nastanio u Italiji.

- 7 Komisija je potom pokrenula istragu o aktivnostima društva Roche u područjima koja joj je opisao tužitelj. U okviru te istrage službenici Komisije, među njima i gospoda Rihoux i Pappalardo, obišli su 22., odnosno 29. listopada 1974. poslovne prostore društva kćeri društva Roche u Parizu i Bruxellesu i pokušali dobiti preslike dokumenata koje je Komisiji dostavio tužitelj. Budući da su predstavnici društva Roche zaniijekali da imaju bilo kakva saznanja o tim dokumentima, službenici Komisije su im naposljetku uručili retuširane preslike dotičnih podsjetnika na temu upravljanja i spomenutog pisma predsjednika društva Roche njegovim direktorima. Prije nego što su to učinili, zacrnili su određene pojedinosti i rukom pisane bilješke za koje su smatrali da bi mogle razotkriti konkretan izvor kopiranih dokumenata. Zauzvrat je službenicima Komisije bilo potvrđeno da su dokumenti autentični.
- 8 Dana 9. lipnja 1976. Komisija je donijela Odluku 76/642/EEZ o postupku na temelju članka 86. Ugovora o osnivanju Europske ekonomske zajednice (SL L 223, str. 27.), u kojoj je Komisija utvrdila da je društvo Roche zloupotrijebilo svoj vladajući položaj na tržištu nepakiranim vitaminima i odredila novčanu kaznu u visini 300 000 obračunskih jedinica. Ta je odluka bila potvrđena u svim bitnim aspektima presudom Suda od 13. veljače 1979. (Hoffmann-La Roche/Komisija, 85/76, Zb., str. 461.).
- 9 U međuvremenu je 8. studenoga 1974. Komisiju u ime društva Roche posjetio švicarski odvjetnik dr. Alder ne bi li otkrio kako su navedeni dokumenti došli u posjed Komisije. Tom je prilikom odvjetnik Alder dao do znanja da bi društvo Roche, kad bi Komisija dala podatke o identitetu informatora, bilo spremno dati podatke potrebne za istragu Komisije i, osim toga, ne bi pokrenulo kazneni postupak protiv informatora, što bi inače učinilo na temelju članka 273. švicarskog kaznenog zakonika, koji se odnosi na gospodarsku špijunažu otkrivanjem poslovnih informacija. Prema navodima Komisije, službenici koji su sudjelovali na sastanku naposljetku „su pristali razmisliti hoće li reći je li osoba koja je dokumente predala Komisiji zaposlenik društva Roche”. Međutim, kada ga se obavijestilo o prijedlogu odvjetnika Aldera, g. Schlieder je izjavio da Komisija neće ni pod kojim uvjetom odstupiti od svoje opće prakse neotkrivanja identiteta svojih informatora. U skladu s time je 6. prosinca 1974. odvjetnik Alder bio obaviješten da Komisija nema namjeru raspravljati o podrijetlu dokumenata u njezinom posjedu.
- 10 Pismom od 18. prosinca 1974., naslovljenim na javno tužiteljstvo u Bernu, odvjetnik Alder je u ime društva Roche podnio prijavu protiv nepoznatog počinitelja zbog gospodarske špijunaže u smislu gore navedenog članka 273. švicarskog kaznenog zakonika. Odvjetnik Alder je osobito na temelju preslika dokumenata koje su u listopadu 1974. službenici Komisije predali zaposlenicima društva Roche zaključio da je tužitelj glavni osumnjičenik.
- 11 Dana 31. prosinca 1974. švicarska tijela vlasti uhitila su tužitelja kad je s obitelji prešao granicu s Italijom. Iz policijskih zapisnika o ispitivanjima obavljenima 31. prosinca 1974. i 1. siječnja 1975. proizlazi da je tužitelj priznao da je informator Komisije i da je „svakako u granicama mogućega” da je Komisiji predao dotične dokumente. Dana 1. siječnja 1975. tužitelj je bio optužen za gospodarsku špijunažu na temelju članka 273. švicarskog kaznenog zakonika. Tijekom daljnjih ispitivanja tužitelj je tvrdio da je Komisiji dao informacije samo usmeno i da zapisnici od 31. prosinca 1974. i 1. siječnja 1975. nisu točan odraz onoga što je izjavio.
- 12 Dok je bio u zatvoru, tužitelj je boravio u samici te mu nije bilo dopušteno komunicirati s obitelji. Dana 10. siječnja 1975. tužiteljeva je supruga, koju je švicarska

policija također ispitala, počinila samoubojstvo. Dana 25. siječnja službenik Komisije primio je anonimno pismo s obaviješću o tužiteljevu uhićenju i molbom da se Komisija za nj zauzme.

- 13 Početkom veljače 1975. odvjetnik Alder i g. Schlieder obavili su telefonski razgovor tijekom kojega je ovaj potonji potvrdio da je informator Komisije tužitelj. Međutim, ostaje sporno je li g. Schlieder potvrdio da je osoba koja je dostavila dokumente tužitelj. U svakom slučaju, 14. veljače 1975. policijski službenik obavijestio je dr. Portmanna, kolegu dr. Bollaga, tužiteljeva švicarskog odvjetnika i branitelja, da je visokopozicionirani službenik Komisije tužitelja imenovao osobom koja je dostavila dokumente i informatorom Komisije. Odvjetnik Portmann je o tome odmah obavijestio tužitelja.
- 14 Dana 21. ožujka 1975. tužitelj je pušten na slobodu uz jamčevinu od SFR 25 000, koji iznos mu je Komisija potom nadoknadila te platila odvjetničke troškove u vezi s kaznenim postupkom.
- 15 Dana 1. srpnja 1976. Strafgericht Basel-Stadt (kazneni sud u Bazelu) proglasio je tužitelja krivim, među ostalim, za kazneno djelo iz članka 273. švicarskog kaznenog zakonika te ga je u odsutnosti osudilo na godinu dana zatvora (uvjetno). Iz teksta presude, koja je bila sastavljena na njemačkom jeziku, razvidno je da su službenici Komisije tijekom obilaska u listopadu 1974. društva kćeri društva Roche zaposlenicima društva Roche predali preslike dokumenata koje je tužitelj pribavio Komisiji. U presudi se također ističe da je tužitelj priznao da je službenike Komisije usmeno obavijestio o aktivnostima društva Roche, koje, prema njegovu mišljenju, predstavljaju protutržišno postupanje. Naposljetku, u presudi se navodi da je i identitet tužitelja kao informatora Komisije izišao na vidjelo tijekom telefonskog poziva g. Schliedera odvjetniku Alderu.
- 16 Dana 27. rujna 1977. Appellationsgericht Basel-Stadt (žalbeni sud kantona Bazelgrad) odbio je tužiteljevu žalbu. U toj je presudi među ostalim navedeno da su službenici Komisije tijekom obilaska francuskog društva kćeri društva Roche dotične dokumente pokazali njezinu direktoru, koji ih je tada kopirao. Dana 6. siječnja 1978. Komisija je tužitelju poslala pismo kojem je priložila engleski prijevod te presude.
- 17 Žalbe koje je tužitelj kasnije uložio Bundesgerichtu (švicarskom saveznom vrhovnom sudu) kao i prijedlog za obnovu postupka bili su potom odbijeni.
- 18 U veljači 1979. tužitelj je otkazao punomoć svojem odvjetniku g. Bollagu i angažirao odvjetnika Diefenbachera iz Berna. Pismom od 18. kolovoza 1980. odvjetnik Diefenbacher obavijestio je Komisiju da je došao u posjed „dokaza koji na jedinstven način potvrđuju neposrednu odgovornost Komisije EEZ-a za žaljenja vrijednu sudbinu g. Adamsa”.
- 19 Naposljetku je tužitelj 28. svibnja 1982. podnio protiv Švicarske pritužbu Europskoj komisiji za ljudska prava u kojoj je naveo da se kazneni postupak koji su protiv njega pokrenula švicarska tijela vlasti vodio protivno člancima 6. i 10. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda od 4. studenoga 1950. Odlukom od 9. svibnja 1983. Europska komisija za ljudska prava odbacila je pritužbu kao nedopuštenu uz obrazloženje da je bila podnesena izvan roka.

Saslušanja pred Sudom

- 20 Sud (drugo vijeće) je tijekom postupka saslušao tužitelja, njegova nekadašnjeg odvjetnika g. Portmanna i nekolicinu prijašnjih ili još aktivnih službenika Komisije.
- 21 Tijekom tog saslušanja tužitelj je između ostalog objasnio da je svojim pismom od 23. veljače 1973. Komisiji želio nametnuti vremenski neograničenu obvezu zaštite tajnosti. Iako je u tom pismu izjavio da bi, nakon što napusti društvo Roche, bio spreman pojaviti se pred bilo kojim sudom, nije pomislio da bi takvo što bilo potrebno, ali je smatrao da bi, čak i kad bi to bilo potrebno, njegov identitet mogao ostati tajnim. Osim toga, gospoda Carisi i Rihoux obećali su da se tužiteljevo ime neće spomenuti tijekom istrage. Tužitelj ne vjeruje da je službenike Komisije izrijeckom upozorio da dokumente koji su bili poslani Komisiji ne pokazuju trećima kao ni da bi društvo Roche već na temelju njihova izbora moglo otkriti iz kojega odjela oni potječu jer ni na trenutak nije pomislio da bi ih Komisija mogla upotrijebiti izvan institucije. Nadalje, nije zatražio ni da ga se stalno izvješćuje o tijeku istrage protiv društva Roche iako je Komisija to mogla jer je na temelju pisma od 25. veljače 1973. već znala za njegovu namjeru preseljenja u Italiju, a tijekom sastanka s gospodom Carisijem i Rihouxom u travnju 1973. tužitelj je rekao da se namjerava nastaniti u malom mjestu Latina.
- 22 G. Schlieder je između ostalog izjavio da je Komisiji bilo jasno da će s pokretanjem istrage protiv društva Roche svakako trebati pričekati dok tužitelj ne napusti to društvo. O potrebi da ga se nakon njegova odlaska štiti nije bilo govora jer nitko nije ozbiljno mislio da postoji mogućnost da protiv njega bude pokrenut kazneni postupak. G. Schlieder nije dao upute glede uporabe dokumenata koje je tužitelj predao Komisiji. Čak i nakon posjeta odvjetnika Aldera 8. studenoga 1974. nitko u Komisiji nije vjerovao u mogućnost da protiv tužitelja bude pokrenut kazneni postupak. Zbog toga se na prijetnje odvjetnika Aldera gledalo samo kao na varku kojom se želi saznati ime informatora. To je razlog zašto Komisija nije smatrala potrebnim o tome obavijestiti tužitelja. Osim toga, iz tužiteljeva je pisma bilo razvidno da je on napustio društvo Roche, pa tako i Švicarsku, kako bi se nastanio u Italiji. Naposljetku, g. Schlieder se ne sjeća telefonskog razgovora s odvjetnikom Alderom početkom veljače 1975., iako mu je nakon primitka anonimnog pisma iz kojega je saznao za tužiteljevo uhićenje postalo jasno da Komisija mora tužitelja službeno poduprijeti te mu pomoći.
- 23 G. Rihoux je između ostalog izjavio da je tužiteljevo pismo od 25. veljače 1973. shvatio na način da Komisija, nakon što tužitelj napusti društvo Roche, ima slobodne ruke. Osim toga, od svojih nadređenih nije dobio nikakve upute glede načina postupanja prema informacijama dobivenima od tužitelja. Na sastanku s tužiteljem 9. travnja 1973. nije bilo postavljeno pitanje tajnosti tužiteljevih informacija, a ni sam tužitelj nije dao nikakve podatke o svojoj budućoj adresi. U listopadu 1974. g. Rihoux i njegovo dvoje kolega, uključujući g. Pappalarda, obišli su društvo kćer društva Roche u Parizu, gdje su na svaki mogući način, iako, doduše, bezuspješno, pokušali dobiti preslike dokumenata koje je predao tužitelj. U tu su svrhu zaposlenicima društva Roche pročitali isječke iz tih dokumenata, koje im, međutim, nisu pokazali. Tada se postavilo pitanje hoće li istragu trebati prekinuti bez obzira na to što je Komisija posjedovala uvjerljive dokaze. Stoga je trebalo pažljivo odvagnuti interese koji su bili u igri, odnosno javni interes koji je zahtijevao dosljednu primjenu odredaba Ugovora, s jedne strane, i, s druge, pojedinačni interes kojem je bilo protivno Komisijino otkrivanje identiteta informatora. Protiv uporabe dokumenata govorili su osobito način na koji su bili predani Komisiji i bilješke koje su sadržavali. Zbog toga je bilo odlučeno da se koriste i društvu Roche uruče retuširane preslike dokumenata koji su

bili anonimne naravi, a istodobno dovoljno uvjerljivi za nastavak istrage. G. Rihoux je izjavio da nitko u Komisiji nije pomislio na to da tužitelja obavijesti o prijetnjama koje je odvjetnik Alder izrekao tijekom svojeg posjeta Komisiji 8. studenoga 1974. Tužitelj je zapravo nestao, a da Komisiju nije obavijestio o svojoj adresi te nije bilo nikakvog razloga vjerovati da će se vratiti u Švicarsku. Konačno, Komisija je smatrala da su prijetnje odvjetnika Aldera samo blef.

- 24 G. Pappalardo, koji je od rujna 1983. bio dodijeljen GU IV, dopunio je iskaz g. Rihouxa izjavom da je odvjetnik Alder tijekom posjeta Komisiji 8. studenoga 1974. objasnio sadržaj članka 273. švicarskog kaznenog zakonika.
- 25 Odvjetnik Portmann objasnio je da je obranu tužitelja preuzeo na njegov zahtjev početkom 1975. U početku su tužitelji odvjetnici upute primali samo od tužitelja. Kasnije su odvjetnici informacije, iako ne i konkretne upute, dobivali od Komisije.

Prigovor zastare

- 26 Komisija ističe da je na temelju članka 43. Protokola o Statutu Suda EEZ-a u pogledu tužiteljeve tužbe nastupila zastara.
- 27 Budući da se tužba temelji na više događaja koji su nastupili u različito vrijeme i za koje je tužitelj saznao u različito vrijeme, na pitanje je li prigovor zastare utemeljen nije moguće odgovoriti sve dok se ne utvrdi bi li ijedan od tih događaja, i ako da, koji, mogao prouzročiti nastanak izvanugovorne odgovornosti Komisije. Tek nakon što se na to pitanje odgovori, bit će moguće odrediti je li u pogledu tužbe istekao petogodišnji rok zastare predviđen člankom 43. Statuta Suda EEZ-a. Stoga je prvo potrebno ispitati tvrdnje o postojanju odgovornosti.

Postojanje odgovornosti

(a) Kršenje obveze zaštite tajnosti i obveze upozorenja tužitelja

- 28 Tužitelj ističe da je odnos između Komisije i njega zapravo bio povjerljive naravi, kao što je jasno i iz njegova prvoga pisma Komisiji od 25. veljače 1973. i iz razgovora na sastanku sa službenicima Komisije 9. travnja 1973. Osim toga, obveza zaštite tajnosti proizlazi iz općih načela zajedničkih svim pravnim poretcima država članica i iz obveza Komisije iz članka 214. Ugovora o EEZ-u i članka 20. Uredbe Vijeća br. 17 od 6. veljače 1962. (SL 1962, str. 204.).
- 29 Konkretno, tužitelj primjećuje da činjenica da je u svojem pismu od 25. veljače 1973. naveo da bi bio spreman pred sudom pod prisegom potvrditi točnost svojeg iskaza znači da bi svoj identitet otkrio on sam nakon što Komisija završi istragu i sudski postupak započne. Tužitelj ostaje pri tome da Komisiji nije nikada dao povoda vjerovati da nakon što napusti društvo Roche više neće inzistirati na toj obvezi zaštite tajnosti. Naposljetku, prema mišljenju tužitelja, postupanje Komisije dokazuje da se i sama smatrala dužnom poštovati tu obvezu. Tako je u više navrata, kako prije tako i nakon što je tužitelj otišao iz društva Roche, Komisija namjerno odbila imenovati svojeg informatora – sve dok početkom 1975. njegovo ime nije otkrio g. Schlieder.
- 30 Iako je u odnosu na tužitelja Komisija imala, dakle, obvezu zaštite tajnosti, ona je, prema mišljenju tužitelja, tu obvezu prekršila osobito u tri navrata. Prvo, otkrivanje preslika dokumenata zaposlenicima društva Roche u listopadu 1974. tom je društvu omogućilo da zaključi da je informator najvjerojatnije tužitelj. Drugo, Komisija nije

upozorila tužitelja na rizik kojem bi se, u slučaju povratka u Švicarsku, neizbježno izložio. Prema mišljenju tužitelja, na taj ga je rizik Komisija bila dužna upozoriti nakon što su dokumenti bili predani zaposlenicima društva Roche te svakako nakon prvog posjeta odvjetnika Aldera Komisiji u studenom 1974. kada je Komisija postala posve svjesna veličine tog rizika. S tim u svezi tužitelj podsjeća da je odvjetnik Alder rekao službenicima Komisije da društvo Roche razmatra mogućnost pokretanja kaznenog postupka protiv informatora te da je odvjetnik čak objasnio sadržaj mjerodavnih odredaba švicarskog kaznenog zakonika. I konačno treće, u veljači 1975. g. Schlieder je poimence naveo tužitelja kao Komisijina informatora.

- 31 Komisija niječe da je, nakon što je tužitelj prestao biti zaposlenik društva Roche, u odnosu na njega imala obvezu zaštite tajnosti. S tim u vezi poziva se osobito na izričitu izjavu tužitelja u njegovom pismu od 25. veljače 1973. prema kojoj bi, nakon što napusti društvo Roche, bio spreman pojaviti se pred bilo kojim sudom, dakle, ne samo pred Sudom, kako bi svoj iskaz potvrdio pod prisegom. Nadalje, Komisija je zbog tužiteljeva ponašanja nakon što je napustio društvo Roche imala dobar razlog vjerovati da je tužitelju svejedno hoće li biti identificiran kao informator jer je nije obavijestio ni o svojoj novoj adresi. Prema mišljenju Komisije, činjenica da je ona u više navrata odbila otkriti identitet svojeg informatora nipošto ne znači da je priznala postojanje obveze zaštite tajnosti. Njezino postupanje u cijelosti je diktirala njezina opća praksa neotkrivanja identiteta svojih informatora.
- 32 U svakom slučaju Komisija niječe da je na bilo koji način prekršila možebitnu obvezu zaštite tajnosti identiteta tužitelja. Predaja preslika zaposlenicima društva Roche ne predstavlja takvu povredu jer se ni na koji način nije moglo predvidjeti da bi analizom preslika društvo Roche moglo utvrditi izvor dokumenata. Tužitelj nije nikada od Komisije zatražio da te dokumente ne otkrije društvu Roche. Upravo suprotno, suglasio se s tim da Komisija te dokumente koristi u okviru istrage protiv tog društva. Iako je ocijenila potrebnim da ih otkrije društvu Roche, Komisija je ipak vodila računa da ukloni sve što bi moglo navesti na njihov izvor. Nadalje, dotični dokumenti nisu imali nikakve očite veze s tužiteljem kojega je mogao identificirati samo netko tko je bio vrlo podrobno upoznat s ustrojem i aktivnostima društva Roche. Tužitelj nije Komisiju nikada upozorio na taj rizik.
- 33 Što se tiče možebitnog postojanja obveze Komisije da upozori tužitelja, Komisija tvrdi da se takva obveza ne može izvesti ni iz kakve možebitne obveze zaštite tajnosti. Ukoliko tužitelj s tim u vezi ističe zaseban tužbeni razlog, Komisija dodaje da je njezinu možebitnu obvezu da nakon posjeta odvjetnika Aldera upozori tužitelja na rizike kojima će biti izložen vrati li se u Švicarsku nemoguće pravno utemeljiti. Nadalje, Komisija nije imala razloga vjerovati da će društvo Roche moći identificirati tužitelja kao informatora. Konačno, tijekom telefonskog razgovora s odvjetnikom Alderom početkom veljače 1975. g. Schlieder nije otkrio ništa što društvo Roche i švicarska tijela vlasti nisu već znali jer je u tom trenutku tužitelj već bio priznao da je informator Komisije.
- 34 Što se tiče postojanja obveze zaštite tajnosti, treba podsjetiti da se člankom 214. Ugovora o EEZ-u, osobito za članove i službenike institucija Zajednice, propisuje da „ne smiju otkrivati one podatke koji su obuhvaćeni obvezom čuvanja profesionalne tajne, a osobito podatke o poduzećima, njihovim poslovnim odnosima ili troškovima” [neslužbeni prijevod]. Iako se ta odredba prije svega odnosi na informacije prikupljene od poduzetnika, izraz „osobito” pokazuje da je riječ o općem načelu koje vrijedi i za

informacije koje su dostavile fizičke osobe ako su te informacije „zbog same [svoje] naravi” [neslužbeni prijevod] povjerljive. To osobito vrijedi za informacije koje su bile dostavljene posve dobrovoljno, ali su popraćene zahtjevom za zaštitom tajnosti kako bi se osigurala zaštita identiteta informatora. Institucija koja prihvati primiti takve informacije obvezna je poštovati taj uvjet.

- 35 U ovom slučaju već je iz tužiteljeva pisma od 25. veljače 1973. posve jasno da je od Komisije zatražio da ne otkrije njegov identitet. Zbog toga nije moguće zaniijekati da je u tom pogledu Komisija u odnosu na tužitelja imala obvezu zaštite tajnosti. U stvari, razilaženje koje postoji između stranaka ne odnosi se toliko na postojanje takve obveze, nego na pitanje je li Komisija imala obvezu zaštite tajnosti nakon što je tužitelj prestao biti zaposlenik društva Roche.
- 36 U tom pogledu treba naglasiti da tužiteljev zahtjev nije bio vremenski ograničen na određen rok po isteku kojega bi Komisija bila oslobođena obveze zaštite tajnosti u pogledu identiteta svojeg informatora. Činjenica da je tužitelj po odlasku iz društva Roche bio spreman pojaviti se pred bilo kojim sudom ni na koji način ne podupire tu pretpostavku. Svjedočenje pred sudom podrazumijeva da je svjedok bio službeno pozvan svjedočiti, da je obavezan odgovoriti na postavljena mu pitanja, u zamjenu za što ima pravo na sva jamstva sudskog postupka. Stoga se tužiteljeva ponuda da u takvim uvjetima potvrdi točnost svojih informacija ne može shvatiti kao opća izjava kojom se Komisija oslobađa svoje obveze zaštite tajnosti. Ni tužiteljevo kasnije ponašanje ne može se shvatiti u tom smislu.
- 37 Stoga valja utvrditi da je Komisija bila obvezna štititi tajnost identiteta tužitelja čak i nakon što je ovaj napustio svojeg poslodavca.
- 38 S obzirom na činjenice koje je naveo tužitelj, jedina prigoda kada je Komisija neposredno otkrila identitet svojeg informatora bio je telefonski razgovor između g. Schliedera i odvjetnika Aldera početkom veljače 1975. Međutim, do tog je razgovora došlo tek nakon što je tužitelj Komisiji poslao anonimno pismo u kojem ju je obavijestio o svojem pritvoru i zatražio njezinu pomoć. Teško je zamisliti kako je Komisija mogla ispuniti taj zahtjev a da barem implicitno ne potvrdi da je tužitelj doista njezin informator. Nadalje, kasnije se pokazalo da je u tom trenutku tužitelj već priznao švicarskoj policiji da je informacije dao barem usmeno Komisiji, a iz odluka švicarskih sudova je jasno da potvrda te činjenice od strane g. Schliedera nije imala odlučujući utjecaj na tužiteljevu osudu. Otkrivanje tužiteljeva identiteta u tom trenutku i u tim okolnostima ne može se smatrati povredom obveze zaštite tajnosti koja bi mogla biti razlogom za nastanak odgovornosti Komisije prema tužitelju.
- 39 S druge pak strane, što se tiče predaje retuširanih preslika zaposlenicima društva kćeri društva Roche, valja utvrditi da se njome tom društvu omogućilo da u prijavi švicarskom saveznom tužiteljstvu tužitelja identificira kao glavnog osumnjičenika. Ta je, dakle, predaja dokumenata dovela do tužiteljeva uhićenja, a policiji i švicarskim sudovima osigurala važne dokaze protiv njega.
- 40 Iz spisa proizlazi da je Komisija bila posve svjesna činjenice da predajom društvu Roche preslika koje joj je pribavio tužitelj riskira otkrivanje informatorova identiteta. Zbog toga su službenici Komisije prvo pokušali od društava kćeri društva Roche u Parizu i Bruxellesu pribaviti druge preslike dokumenata o kojima je riječ. Kada u tome nisu uspjeli, Komisija je pripremila nove preslike dokumenata koji, smatrala je, tužitelja izlažu najmanjem riziku otkrivanja njegova identiteta te se pobrinula da s tih

preslika ukloni svako obilježje koje bi prema njezinu mišljenju moglo otkriti izvor dokumenata. Međutim, budući da nije poznavala prakse društva Roche u pogledu distribucije dotičnih dokumenata unutar društva, Komisija nije mogla biti sigurna jesu li te mjere opreza dovoljne da isključe svaki rizik otkrivanja identiteta tužitelja pomoću preslika koje su bile predane društvu Roche. Zato je Komisija, predavši te preslike društvu Roche ne savjetovavši se prethodno o tome s tužiteljem, u svakom slučaju postupila nesmotreno.

- 41 Nepotrebno je, međutim, odlučiti je li, s obzirom na tadašnje okolnosti te osobito informacije koje su bile u posjedu Komisije, predaja dokumenata bila dovoljan razlog za nastanak odgovornosti Komisije u pogledu posljedica identificiranja tužitelja kao informatora. Ako Komisija u trenutku predaje tih dokumenata i nije nužno bila svjesna veličine rizika kojemu izlaže tužitelja, ona je, s druge strane, posjetom odvjetnika Aldera 8. studenoga 1974. dobila sve u tom pogledu potrebne informacije. Nakon tog posjeta Komisija je morala znati da je društvo Roche čvrsto odlučilo otkriti kako je Komisija došla u posjed dotičnih dokumenata te da se sprema protiv informatora podnijeti prijavu na temelju članka 273. švicarskog kaznenog zakonika, čiji je sadržaj odvjetnik Alder u cijelosti objasnio. Komisija je isto tako znala da postoji mogućnost da društvo Roche obeća da protiv informatora, otkrije li mu ona njegov identitet, neće pokrenuti postupak. Te mogućnosti nije, međutim, mogla iskoristiti bez tužiteljeve suglasnosti.
- 42 U tim okolnostima Komisija se nije smjela zadovoljiti samo pretpostavkom da je malo vjerojatno da će tužitelj biti identificiran, da se ovaj vjerojatno nikada neće vratiti u Švicarsku i da u svakom slučaju švicarska tijela vlasti ne namjeravaju pokrenuti kazneni postupak protiv njega. Upravo suprotno, Komisija je bila obvezna učiniti sve što je bilo u njezinoj moći da upozori tužitelja i tako mu omogući da s obzirom na informacije koje je dao odvjetnik Alder sam poduzme određene mjere kao i da se u vezi s prijedlozima odvjetnika Aldera s njim posavjetuje o daljnjem postupanju.
- 43 Iako nije ostavio točnu adresu koja bi Komisiji omogućila da s njim lako stupi u kontakt, tužitelj je već u svojem pismu od 25. veljače 1973. naveo da u Italiji, u blizini Rima, namjerava pokrenuti vlastiti posao s mesom. Čak i bez drugih naznaka, Komisija se na temelju te informacije mogla raspitati o tužiteljevu mjestu boravka. Svakako je nedvojbeno da Komisija nije ni pokušala pronaći tužitelja iako je dopustila da prođe gotovo mjesec dana prije nego što je odvjetniku Alderu priopćila svoju konačnu odluku da odbija svaku raspravu o izvoru dokumenata u njezinom posjedu, nakon čega je društvo Roche podnijelo prijavu švicarskom tužiteljstvu.
- 44 Stoga treba zaključiti da je Komisija, time što nije učinila ništa što je razumno bilo u njezinoj moći da tužitelju proslijedi informacije kojima je raspolagala nakon posjeta odvjetnika Aldera 8. studenoga 1974., iako je priopćenje tih informacija moglo spriječiti ili barem ograničiti štetu do koje je po svoj prilici moglo doći zbog otkrivanja tužiteljeva identiteta pomoću dokumenata koje je Komisija predala društvu Roche, odgovorna prema tužitelju za tu štetu.

(b) Obveza savjetovanja tužitelja u pogledu Konvencije za zaštitu ljudskih prava

- 45 Tužitelj naposljetku ističe da je Komisija, time što se u travnju 1975. obvezala savjetovati odvjetnika Bollaga u pogledu pripreme tužiteljeve obrane, bila dužna skrbiti za tužitelja osiguranjem odgovarajućeg stručnog savjetovanja. Međutim, budući

da tužitelja nije pravodobno obavijestila o njegovom pravu na podnošenje pritužbe Europskoj komisiji za ljudska prava, Komisija nije ispunila tu obvezu.

- 46 Komisija niječe da se ikada obvezala savjetovati tužitelja ili njegova odvjetnika u pogledu mogućnosti podnošenja pritužbe Europskoj komisiji za ljudska prava. Platila je samo troškove tužiteljeve obrane, a savjetovanje je prepustila njegovim odvjetnicima.
- 47 Taj tužbeni razlog očito je neutemeljen. Iz spisa te osobito svjedočenja odvjetnika Portmanna proizlazi da je u svrhu svoje obrane tužitelj sam angažirao svoje odvjetnike kao i da su oni upute dobivali samo od tužitelja. Komisija se ograničila samo na davanje traženih informacija, osobito glede Sporazuma o slobodnoj trgovini između Zajednice i Švicarske Konfederacije, a dodatno je platila i troškove postupka. Sud smatra da Komisija nije imala nikakvu dodatnu obvezu i da stoga nije postupila s nepažnjom jer tužiteljevim odvjetnicima nije dala konkretne upute u svrhu njegove obrane i jer ga s tim u vezi nije neposredno savjetovala.

Zastara tužbenog zahtjeva

- 48 Prema mišljenju Komisije, tužbeni zahtjev je u svakom slučaju zastario na temelju članka 43. Protokola o Statutu Suda EEZ-a. Sve činjenice na kojima tužitelj temelji svoju tužbu nastupile su više od pet godina prije podnošenja tužbe. Prema njezinu mišljenju, članak 43. ne zahtijeva da tužitelj bude pravodobno obaviješten o tim činjenicama. U svakom slučaju, tužitelj je na temelju informacija koje je saznao od švicarske policije tijekom ispitivanja te najkasnije iz uvida u švicarske presude imao dovoljno saznanja o tim činjenicama da bi mogao ostvariti svoja možebitna prava.
- 49 Tužitelj tvrdi da je, općenito, s činjenicama na koje se poziva bio upoznat tek 1980., nakon što je njegov novi branitelj, odvjetnik Diefenbacher, imao priliku proučiti dokumente koji se odnose na kazneni postupak. Nije vjerovao informacijama koje je saznao od švicarske policije, a švicarske presude nije mogao pročitati jer su bile sastavljene na njemačkom jeziku. U svakom slučaju, on ni u kojem slučaju nije mogao znati za događaje povezane s posjetom odvjetnika Aldera Komisiji 8. studenoga 1974.
- 50 Prema članku 43. Protokola Statuta Suda EEZ-a „Postupci protiv Zajednice u predmetima koji proizlaze iz izvanugovorne odgovornosti ne mogu se pokrenuti nakon proteka roka od pet godina od nastanka događaja koji je povod pokretanju postupka.”[neslužbeni prijevod] Tu odredbu valja tumačiti tako da se protiv oštećenika ne može isticati zastara ako je za događaj koji mu je prouzročio štetu oštećenik saznao tek kasnije pa stoga nije imao dovoljno vremena da prije isteka zastarnog roka podnese zahtjev Sudu ili odgovarajućoj instituciji.
- 51 U ovom slučaju treba imati na umu da Sud svoj zaključak u vezi s odgovornošću Zajednice temelji na činjenici da Komisija nakon posjeta odvjetnika Aldera 8. studenoga 1974. nije pokušala obavijestiti tužitelja i s njim se savjetovati. Iz spisa proizlazi da je tužitelj tu činjenicu saznao tek tijekom dokaznog postupka jer je posjet odvjetnika Aldera bio prvi put spomenut u odgovoru Komisije na tužbu. Stoga nije imao mogućnost da po toj osnovi istakne odgovornost Zajednice prije uobičajenog datuma isteka zastarnog roka.
- 52 Zbog toga prigovor Zajednice treba odbiti.

Šteta

- 53 Stoga treba zaključiti da je načelno Zajednica obvezna naknaditi štetu koja je posljedica identificiranja tužitelja na temelju dokumenata koje je Komisija predala društvu Roche. Valja, međutim, priznati da je opseg odgovornosti Komisije zbog nepažnje samog tužitelja ograničen. Tužitelj, naime, nije obavijestio Komisiju o mogućnosti da ga se identificira kao informatora već na temelju samih dokumenata iako je bio u najboljem položaju da prepozna i otkloni taj rizik. Isto tako, od Komisije nije zatražio da ga obavještava o napretku istrage protiv društva Roche i osobito o možebitnoj uporabi dokumenata u tu svrhu. Naposljetku, vratio se u Švicarsku ne pokušavši se raspitati o možebitnim posljedicama tog koraka, iako je morao biti svjestan rizika kojemu je prema švicarskom zakonu bio izložen zbog svojeg ponašanja prema bivšem poslodavcu.
- 54 Prema tome, sam tužitelj znatno je doprinio šteti koju je pretrpio. Prilikom ocjene ponašanja Komisije, s jedne strane, i tužitelja, s druge, Sud smatra pravičnim odgovornost za štetu jednakomjerno raspodijeliti između obje stranke.
- 55 Iz svih prethodnih razmatranja proizlazi da Komisiji treba naložiti da tužitelju naknadi 50 % štete koju je on pretrpio kao posljedicu toga što je bio identificiran kao izvor informacija o protutržišnim praksama društva Roche, dok se u preostalom dijelu tužba odbija. Visinu naknade štete odredit će sporazumno stranke ili, ne postignu li sporazum, Sud.

Slijedom navedenog,

SUD,

privremeno proglašava i presuđuje:

- 1. Komisiji se nalaže da tužitelju naknadi 50 % štete koju je tužitelj pretrpio kao posljedicu toga što je bio identificiran kao izvor informacija na temelju kojih je Komisija njegovu bivšem poslodavcu, švicarskom društvu Hollmann-La Roche, odredila novčanu kaznu zbog određenih protutržišnih praksi.**
- 2. U preostalom dijelu tužba se odbija.**
- 3. Strankama se nalaže da u roku devet mjeseci od izricanja ove presude Sudu priopće sporazumno određenu visinu naknade štete.**
- 4. Ne postigne li se sporazum, strankama se nalaže da u istom roku Sudu dostave svoje brojkama potkrijepljene prijedloge.**
- 5. O troškovima će se odlučiti naknadno.**

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourg 7. studenoga 1985.

[Potpisi]

---

*Jezik postupka: engleski